Maastricht in Beeld

Heilig Hart van Jezuskerk

75

november 2025

Heilig Hart van Jezuskerk Oud-Caberg

De eerste vermelding van het dorp Caberg was in de 13de eeuw. In 1609 werd het een leengoed in bezit van Anne Catharina de Lamoy, abdis van de Abdij van Herckenrode die bij Kuringen bij Hasselt lag. Later kwam het bij de vrije rijksheerlijkheid Pietersheim. Dat duurde tot 1794. Toen viel het onder de gemeente Lanaken. Na de splitsing van Nederland en België kwam het met Wolder en Nekum onder Oud-Vroenhoven. En die gemeente werd in 1920 door Maastricht geannexeerd, Caberg was nu een wijk van Maastricht.

In 1950 werd de nieuwbouwwijk Caberg gebouwd en kreeg het dorp Caberg de naam Oud-Caberg. In Caberg werd een nieuwe parochiekerk gebouwd, de Christoforuskerk. Het bisdom wilde de oude kerk afbreken, want die was toch niet meer nodig. Maar een parochiaan verzette zich hevig met het argument dat de gemeenschap deze kerk had gefinancierd en dat had resultaat. Sinds 1996 bestaat de Christoforuskerk niet meer.

Adres: Van Akenweg 63
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Heilig_Hart_van_Jezuskerk_(Oud-Caberg)

Voordat de HH van Jezuskerk gebouwd werd, was er in Caberg geen kerk. Het dorp was eigenlijk een verzameling verspreid liggende boerderijen. In 1875 schonk Willem Maximiliaan Henricus van Aken een stuk grond en een geldbedrag voor het bouwen van een kerk. Van Aken (1799-1892) was oud-magistraat. In de kerk is een grafsteen van hem, zijn vrouw en zijn dochters. En de van Akenweg, de straat waaraan de kerk ligt, is naar hem genoemd.

De kerk is gebouwd in 1876-77 door architect Johannes Kayser.

Op de foto zien we de kerk rond 1897. Met de oorspronkelijke toren en de kleine en smalle apsis. Aan deze zijde zien we de uitgebouwde sacristie. En rechts naast de kerk staat de pastorie. En verder valt op hoe leeg de omgeving was. Er lagen vooral akkers.

Fotocollectie GAM, 18065 1-1-1897-21-12-1897, fotograaf onbekend

Het schip met het oorspronkelijke interieur. In de apsis zien we drie lancetramen en een roosvenster in glas-in-lood. Ook zien we dat de versmalde doorgang beschilderd was.

Fotocollectie GAM, 5633
1-1-1920-31-12-1925, fotograaf onbekend

In de muur zit deze gedenksteen. In sierlijke letters staat er vrij vertaald dat de eerste steen op 24 april 1876 gelegd is door Deken F Rutten onder auspiciën van Mgr. JA Paredis, Bisschop van Roermond.

Het schip met het huidige interieur.

In 1900 werd de toren vervangen. Architect was Willem Sprenger, de bouwstijl is neoromaans.

In 1936-37 werd de kerk vergroot met twee transepten en een groter priesterkoor. Daarvoor werd de oude apsis afgebroken. Nu is er een kooromgang met daarvoor een muur met hoge spitsbogen waardoor een fraaie diepte ontstaat. En in de achterwand is het oorspronkelijke glas-in-loodraam teruggeplaatst. En de achterwand is vlak, dat is tamelijk ongebruikelijk.

Deze nieuwbouw is ontworpen door Alphons Boosten in traditionalistische stijl. Hierbij staat niet de functie van het gebouw voorop, maar de bestemming. Het bouwmateriaal was vrijwel alleen baksteen, natuursteen en hout. Hier levert het een fraai symmetrisch beeld in stemmige kleuren op.

De transepten zijn groot, ze worden ook wel gezien als zijbeuken. Er is daardoor ruim plaats voor veel gelovigen.

En nu is er een kerk in drie delen. De toren uit 1900, het eenbeukige schip uit 1876 en koor en transepten uit 1936. Een prachtige drie-eenheid. De kerk is niet georiënteerd.

De ingang is onderin de toren. Boven de ingang een beeld van Jezus die wijst naar zijn Heilig Hart.

Links naast de ingang is een zijkapel met daarin Maria op de Maansikkel, een 19de eeuwse uitvoering. Ze staat voor een Maria blauw gordijn. Dan een blik in het schip vanaf de transepten richting orgel. Het is het oudste deel van de kerk, nog goed intact zoals Kayser het bedoeld heeft. De sfeer is vriendelijk, bijna huiselijk.

De kruiswegstatie. Het zijn fresco's, schilderingen in de stuclaag. Ze zijn ooit witgekalkt omdat men ze niet mooi genoeg vond.

Tijdens de restauratie van 2000 ontdekte iemand de schilderingen. Met een scherp mesje en heel veel geduld is toen de complete statie weer zichtbaar gemaakt en gerestaureerd.

De hele voorstelling is erg neogotisch, het is eigenlijk een imitatie van hoe men dacht dat middeleeuwse schilderingen er uitzagen. Niet erg, ze zijn prachtig. Grisailles op een donkerblauwe achtergrond die gevuld met repeterende sterren in bladgoud, aureolen in bladgoud, een omlijsting in bruin. Tussen de staties geschilderde draperieën met sjablonen in bladmotieven.

Aan de muur hangt een fraai gekalligrafeerde Tabel Der Gestichte Jaargetijden, Hoogmissen en andere H. Diensten in de Parochiale Kerk te Caberg.

En daaronder de twaalf maanden met daarin op datum de voorgenomen gebeurtenissen. Een jaardienst voor die en die, een hoogmis ter ere van, met namen van overleden Cabergers. Er staat geen jaartal in, ik vermoed dat het tussen 1916 en 1920 gemaakt is.

Hieronder het beeld van de heilige Barbara van Nicomedië, gekleed in een typisch 19de eeuws dessin. Tegenover haar een beeld van de heilige Blasius van Sebaste met twee kaarsen in z'n hand.

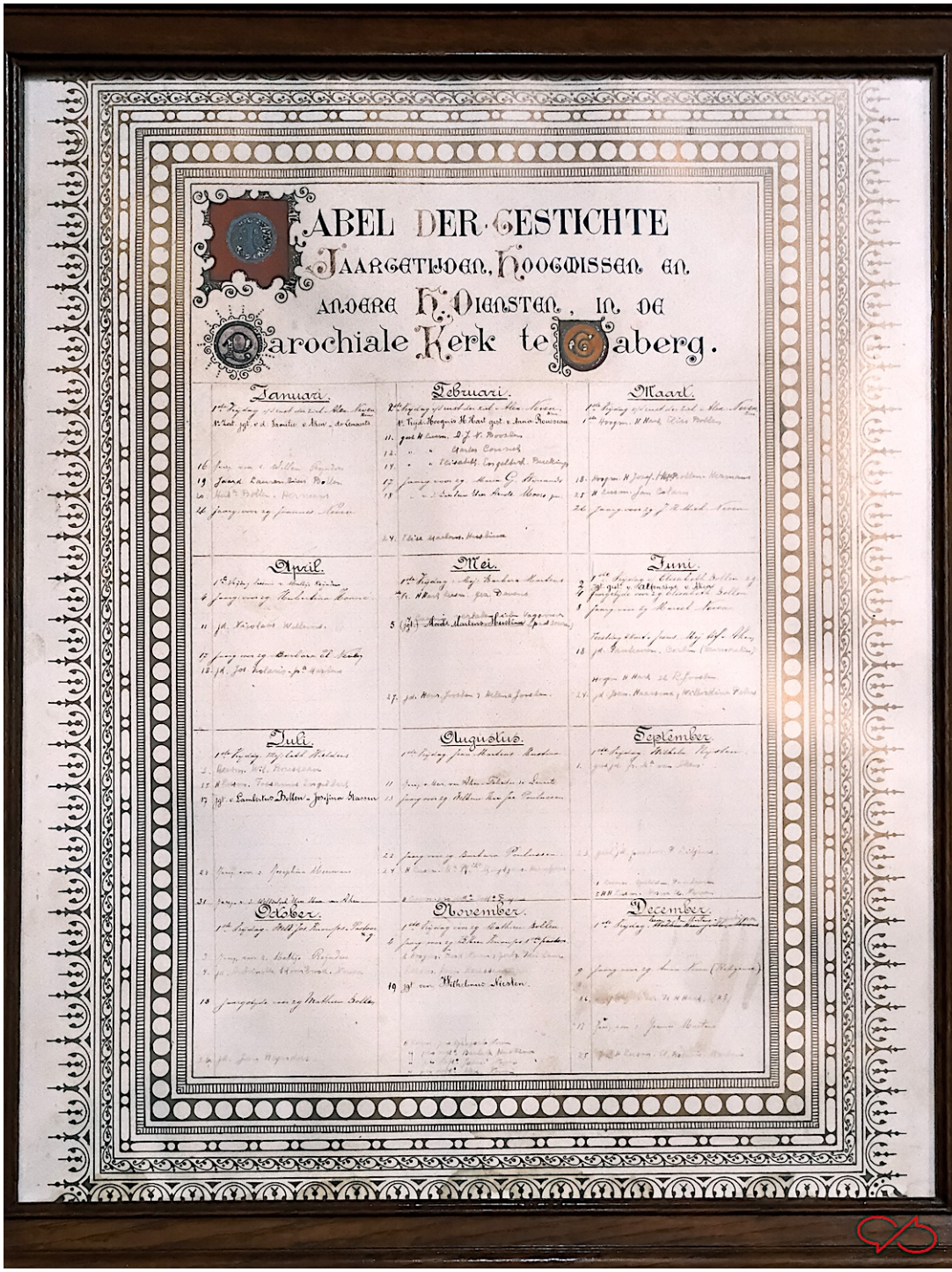

Een 13de eeuwse piëta die voor de donkere schildering op de achtergrond een erg dramatische uitstraling heeft. Het is onbekend wie de maker is.

Tegenover de piëta is de doopkapel met daar het doopvont. Een hardstenen vont met kopjes op de vier hoeken. Op het vont een houten deksel in de vorm van een gotische torenspits.

Het orgel is in 1979 aangeschaft, het komt van de firma Wadsworth & Bro. uit Manchester. Ernest Wadsworth was orgelbouwer en cricketer, hij leefde van 1850 tot 1918.

Het kwam in de plaats van een Pereboom & Leijser dat er tussen 1879 en 1959 stond. Het is vervangen door Verschueren Orgelbouw uit Heythuysen.

In het transept aan de zuidkant van de kerk is de Mariakapel. We zien haar beeld met kind boven het altaar onder de spitsboog. Ze zit op een troon, een *sedes sapientiae*, de Zetel der Wijsheid.

Verder zien we aan die kant een 19de eeuwse biechtstoel. Aan de voorkant in het midden is de deur voor de biechtvader, de biechtelingen gingen aan de zijkant naar binnen. Een gordijn zorgde dat beiden elkaar niet konden zien zodat de biecht anoniem was. De biechtvader bepaalde de boetedoening.

En aan die muur een buste van Sint-Servaas.

In het transept aan de noordzijde is de sacristiekapel. Die is natuurlijk opgedragen aan Jezus, we zien zijn beeltenis op verschillende plaatsen terug. In de linkerhoek staat een tabernakel, de plaats waar het allerheiligste bewaard wordt, de gewijde hosties. Aan de voorkant zien we een pelikaan die haar jongen voedt met bloed uit eigen borst. Symbool van opofferingsgezindheid en met name van Christus' offerdood.

Charles Vos heeft in 1939 het altaarkruis gemaakt. Het was een cadeau als dank voor het vele werk dat pastoor Joosten verricht had. Dat betrof onder meer het vergroten van de kerk en het stimuleren van het verenigingsleven. De corpus, zonder kruis, hangt aan twee kettingen.

In het zuidelijk transept is nog een kruiswegstatie. Het zijn gepolychromeerde reliëfs in een houten vatting. Die ziet er uit als 19de eeuws neogotisch. Het opmerkelijke is dat de onderschriften in Duits zijn in gotisch schrift. In beschrijvingen over de kerk wordt de naam Jean Nelissen genoemd in verband met kruiswegstatiën. Ik heb er verder niets over kunnen vinden.

Rechts zien we een beeld van Sint-Christoffel de Christusdrager die Jezus over de rivier droeg. Zulke beelden staan vaak op een console, een in de muur gemetselde steun van hout of steen. Aan de onderkant zit een versiering met kinderkopjes. Soms engeltjes of cherubijntjes, soms figuurtjes zonder vleugels en dan zijn het putti.

In de sacristie hangt een fraaie kazuifel die aan beide zijden versierd is met borduurwerk. In het hart van het kruis links zien we het Lam Gods liggend op een bijbel, omgeven door een stralenkrans. Verder zijn voor- en achterzijde rijkelijk versierd met bloemmotieven. De kazuifel is een mouwloos opperkleed.

Er zijn glas-in-loodramen in verschillende stijlen. Op de bovenste foto's de ramen van de transepten voorstellende diverse heiligen, gemaakt in 1937 door een onbekende kunstenaar. Ook van de drie ramen linksonder is de kunstenaar onbekend. Ze stammen uit ongeveer 1900. Op de foto rechts zien we medaillons met bloemmotieven. De onderste medaillon bevat het monogram van Christus. Gemaakt van kathedraalglas en lood.

Tot slot een blik op het koor, het altaar, de retabel en de apsis. Het is wonderlijk hoe het licht de sfeer bepaalt. Achter de kooromgang zien we het ronde glas-in-loodraam, het roosvenster, dat er al voor de verbouwing was. Zie ook foto rechts. Rond het Heilig Hart in het midden staat de tekst: O COR AMORIS VICTIMA: O, de liefde van het hart van het slachtoffer van de liefde. Antiekglas/lood/grisaille/zilvergeel.

CORDA MORIS VICTIMA
E MONTE SUMO

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https:pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

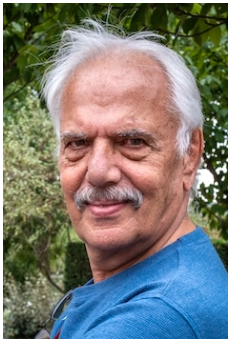

Colofon
Camera: Fujifilm X-E5 + Sigma 17-40 DC ART
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 15
Opmaak: Apple Pages 14.4
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele